

Siūlymus, komentarus, pastabas galite siūsti el. p.: Jurate.Vosylyte-Abromaitiene@smm.lt

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos Seimo

2012 m. d. nutarimu Nr.

VALSTYBINĖ ŠVIETIMO 2013–2022 METŲ STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (toliau – Strategija) parengta siekiant sutelkti švietimo bendruomenės pastangas esminiams pokyčiams švietimo srityje, kurie būtini atsižvelgiant į visuomenės lūkesčius, Valstybinės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015 (Žin., 2012, Nr. 61-3050), nuostatas, pasaulines švietimo filosofijos, politikos ir praktikos tendencijas, turimus naujausius Lietuvos ir Europos Sąjungos švietimo būklės duomenis.

2. Strategiją rengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804) 54 straipsnio 2 dalimi ir Strateginio planavimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 6 d. nutarimu Nr. 827 (Žin., 2002, Nr. 57-2312; 2010, 102-5279).

3. Strategija tęsia Lietuvos švietimo koncepcijos, parengtos 1992 metais, pradėtą Lietuvos švietimo raidos strateginį planavimą.

4. Strategijos turinį lėmė:

4.1. Nuo 2010 metų organizuotų viešųjų konsultacijų su įvairiomis visuomenės grupėmis, įskaitant edukologijos ir kitų mokslo krypčių atstovus, metu išsakyti lūkesčiai ir išvalgos;

4.2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos paskelbtam švietimo raidos scenarijų konkursui pateikti ekspertų nuomone geriausi scenarijai.

4.3. Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ keliami uždaviniai švietimui;

4.4. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas;

4.5. Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymas (Žin., 2009, Nr. 54-2140);

4.6. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 98-2478; 2007, Nr. 43-1627);

4.7. Lietuvos švietimo būklę atskleidžiančių duomenų analizė.

5. Strategija parengta atsižvelgiant į Europos Sąjungos politikos periodui iki 2020 metų dokumentus.

6. Strategija remiasi Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme, Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme ir Valstybės pažangos strategijoje „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ įtvirtintais ir kitais vertybiniais principais:

6.1. Humaniškumas, demokratiškumas ir lygios galimybės, pilietiškumas, laisvės realizavimas ir etika, tolerancija ir dialogiškumas;

6.2. Nacionalinė tapatybė, istorijos pažinimu grįstas tradicijos tęstinumas ir atvirumas kultūrų įvairovei;

6.3. Bendradarbiavimas, bendras darbas ir įvairių visuomenės grupių nuomonių nuolatinis keitimasis bei indėlis į bendrus tikslus;

6.4. Kūrybiškumas, išradingumas, saviraiška, savo ir visuomenės sėkmės kūrimas generuojant idėjas bei jas įgyvendinant, kontekstualus atvirumas naujovėms ir geriausiai pasaulio praktikai;

6.5. Atsakingumas už savo veiksmus, aktyvus rūpinimasis savimi, aplinka, bendruomene, šalimi, efektyvus veikimas siekiant tikslų.

7. Švietimo misija – suteikti kiekvienam su Lietuva save susiejusiam asmeniui savarankiško ir aktyvaus gyvenimo pagrindus, padėti nuolat tobulinti savo gebėjimus, tapti visaverčiu demokratinės visuomenės nariu, aktyviai dalyvaujančiu socialiniame, ekonominiame ir kultūriniame gyvenime.

8. Švietimas savo paskirtį geriausiai atlieka tada, kai jo raida lenkia bendrąją visuomenės raidą – daro progresyvinę įtaką mąstymo ir veikimo kultūrai. Esminis sėkmės veiksnys – švietimo institucijų ir visuomenės narių dinamiška sąveika. Tik taip švietimas gali prisidėti prie Lietuvos tikslo tapti modernia, veržlia, atvira pasauliui, puoselėjančia savo nacionalinį tapatumą šalimi.

II. STRATEGIJOS TIKSLAI IR ĮGYVENDINIMO KRYPTYS (UŽDAVINIAI)

9. Pagrindinis strateginis tikslas – paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį.

9.1. Pagrindinius valstybės poreikius įvardija Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, iškėlusį sumanios Lietuvos viziją. Visuomenė turi tapti veikli, solidari, nuolat besimokanti. Kiekvienas asmuo – atviras kaitai, kūrybingas ir atsakingas. Tik taip Lietuva galėtų atsirasti tarp 10 pažangiausių Europos Sąjungos valstybių narių, o kiekvienas asmuo taptų savarankiškai kuriančiu savo sėkmę sąmoningu piliečiu, išiliejančiu į tokių pat asmenų nacionalinę ir pasaulinę bendruomenę, pažangią ekonomiką ir savitą nacionalinę kultūrą. Todėl švietimui tenka pareiga sutelkti švietimo bendruomenę ir visus Lietuvos žmones (solidarumas) nuolat kryptingai lavintis (mokymasis) siekiant asmeninės ir šalies sėkmės (veiklumas).

9.2. Lietuvos švietimo vizija – kiekvienas mažas, jaunas ir suaugęs Lietuvoje siekia ir nesunkiai randa kur mokytis, šalies švietimo sistemą sudaro valstybinės, savivaldybių ir nevalstybinės nuolat tobulėjančios ir tarpusavyje bei su partneriais bendradarbiaujančios švietimo įstaigos bei paslaugos, teikiamos autoritetą visuomenėje turinčių švietimo darbuotojų, palaikančių nuolatinę visuomeninę diskusiją dėl šalies švietimo plėtotės, Lietuvos žmonių asmeninės sėkmės ir kultūros bei ūkio plėtros.

9.3. Lietuva yra nemažai pasiekusi švietimo prieinamumo srityje. Esame pirmi Europos Sąjungoje pagal darbingo amžiaus (25-64 metų) asmenų vidurinio išsilavinimo (ne žemiau vidurinio) lygį (nuo 2010 metų), dešimtuose pagal jaunimo aukštojo išsilavinimo lygį. Tačiau vis dar atsilieka pagal įtraukties į ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą, suaugusiųjų švietimą lygį, turime socialinės atskirties rizikos grupių, ypač jaunimo, kuriems neužtikrinamos lygios galimybės dalyvauti visuomenės gyvenime, jie sunkiai integruojasi į darbo rinką. Vadinasi, būtina plėtoti alternatyvas švietimo sistemoje, kurios būtų patrauklios ir vertingos dabar menkai į mokymąsi įtrauktoms visuomenės grupėms – ikimokyklinio amžiaus vaikams, socialiai apleistam jaunimui, suaugusiesiems. Taip pat turime sukurti įvairesnes paskatas ir sąlygas mokytis, ugdyti kiekvieno gebėjimą atpažinti save veiklos pasaulyje bei sudaryti sąlygas formalizuoti turimas žinias bei kompetencijas nepriklausomai nuo to, ar jos įgytos savarankiškai mokantis, ar veikiant praktiškai, formaliuoju ar neformaliuoju būdu.

9.4. Lietuvos bendrojo ugdymo ir aukštosios mokyklos nepakankamai išnaudoja turimą potencialą siekdamos geresnės kokybės bei sąveikos su žmogaus ir visuomenės poreikiais. Pastaraisiais metais daug nuveikta diegiant bendrojo ugdymo mokyklose išivertinimo, planavimo, socialinės partnerystės ir tinklaveikos elementus, tačiau tokia praktika vis dar netapo tradicine, savaimine mokyklų kultūra, dažniau reiškiasi kaip teisės aktų ar laikinų projektų vykdymas. Neturime pasauliniuose reitinguose išsivirtinusių Lietuvos aukštųjų mokyklų, kurios rengdamos specialistus visiškai pateisintų visuomenės lūkesčius. Mažai pritraukiame užsienio jaunimo studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose, vangiai perimame geriausią tarptautinę studijų patirtį. Lietuvos aukštasis mokslas menkai išitraukęs į mokymąsi visą gyvenimą. Aukštosios mokyklos tik mokosi derinti autonomiją su atskaitomybe visuomenei bei atsakomybe už veiklą, menkai į veiklas įtraukia socialinius partnerius, mažai naudoja šiuolaikines institucinio valdymo, drauge ir studijų

kokybės valdymo praktikas. Visais švietimo lygiais pernelyg menkai išplėtota įsivertinimo kultūra, mokyklų bendruomenės nėra aktyviai išitraukusios į kokybės kūrimo procesus kaip sprendimų siūlytojai ir priėmėjai. Todėl reikia plėtoti tokią kultūrą, kad tyrimai, vertinimai būtų nukreipiami tam, jog rastųsi įrodymais, patirtimi bei žinojimu grįsta lyderystė, atsakomybė bei išitraukimas, švietimo tikslui pasiekti visuose švietimo valdymo lygmenyse išnaudojantis visų švietimo dalyvių ir socialinių partnerių gebėjimus.

9.5. Remiantis Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (angl. „International Association for the Evaluation of Educational Achievement“, toliau – IEA) Tarptautinio skaitymo gebėjimų tyrimo (angl. „Progress in International Reading Literacy Study“, toliau – PIRLS) duomenimis Lietuvos vaikų pradinio ugdymo skaitymo gebėjimų pasiekimai yra santykinai geri, tačiau pagrindinio ugdymo pakopoje pagal Ekonominio ir socialinio bendradarbiavimo ir vystymosi organizacijos (angl. „Organisation for Economic and Social Cooperation and Development“, toliau – OECD) Tarptautinės moksleivių vertinimo programos (angl. „Programme for International Student Assessment“, toliau – PISA) tyrimus jie jau žemesni nei Europos Sąjungos vidurkis. Pagal IEA Tarptautinio matematikos ir gamtos mokslų tyrimo (angl. „Trends in International Mathematics and Science Study“, toliau – TIMSS) duomenis nuo Nepriklausomybės pradžios Lietuvoje užfiksuota didžiausia matematikos ir gamtos mokslų rezultatų pažanga lyginant su kitomis šalimis, tačiau OECD šalių vidurkis vertinat penkiolikmečių skaitymo gebėjimus, gamtamokslų, matematinį raštingumą (OECD PISA duomenys) yra aukštesnis negu Lietuvos.

9.6. Iki šiol nepavyksta ugdymo proceso pakreipti, socialinių partnerių ir bendruomenių suburti esminių kompetencijų ugdymui. Vis dažniau susiduriama su motyvacijos mokyti stoka. Visuomenės pasitikėjimas švietimu nėra žemas (pastaruosius penkerius metus buvo tarp 40–50 proc.), tačiau tai kuria ir didelius lūkesčius – norima, kad mokykla drauge su tėvais ugdytų kūrybiškus žmones, asmenybes, išmanančias valstybės bei kaimyninių šalių istoriją bei kultūrą, norinčias siekti naujų žinių ir tobulėti, gebančias priimti atsakomybę už save bei valstybę. Šie tikslai daug labiau nei anksčiau susiję su išskirtiniais reikalavimais mokytojams, pedagogams, dėstytojams. Jų asmeninės savybės, motyvacija, kūrybiškumas bei noras nuolat tobulėti, gebėjimas perimti gerąją praktiką yra pagrindinis Lietuvos švietimo sėkmės laidas. Todėl būtina atrasti paskatas ir sąlygas kurtis reflektuojančių, kūrybingų ir profesionalių mokytojų ir dėstytojų bendruomenėms, ugdyti švietimo įstaigų vadovų telkiančios lyderystės gebėjimus.

9.7. Globalizacijos amžiuje svarbu iš naujo persvarstyti savo tautinį tapatumą, suvokti, kas mus (įskaitant išvykstančius iš Lietuvos ir atvykstančius čia gyventi) vienija ir sieja su Lietuvos valstybe. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ ir švietimui kelia uždavinius stiprinti piliečių istorinę savimoneę ir savigarbą, skatinant įvairių rūšių kultūrinę ir meninę raišką, atnaujinant švietimo programas, sumaniai naudojant paveldo objektus ugdymo reikmėms. Svarbūs ir Lietuvos švietimo ryšiai su pasaulio lietuviais siekiant palaikyti jų tautinį tapatumą.

10. Strategijos tikslai:

10.1. Pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai.

10.2. Įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną.

10.3. Maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo neformaliojo švietimo aprėptį suteikti mokiniams bei studentams palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius.

10.4. Sukurti paskatų ir sąlygų mokyti visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje.

11. Pirmasis Strategijos tikslas – pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys mokytojai ir dėstytojai.

11.1. Strategijos sėkmė priklausys nuo švietimo sistemos pajėgumo pritraukti dirbti gabiausius žmones, galinčius perteikti savo patirtį kitiems. Šiuo metu į švietimo ir ugdymo studijas prašymus pirmu teikimu teikia asmenys, vidutiniškai surinkę 13,8 stojamojo balo (Lietuvos

aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti duomenys), o į populiariausias studijų kryptis – beveik 19 balų. Tai rodo, kad gambiausieji ir darbščiausieji nepritraukiami dirbti švietimo srityje.

11.2. Švietimo ir ugdymo studijų turinys kol kas neteikia plataus humanitarinio kultūrinio akiračio, kuris reikštų būsimų mokytojų ir dėstytojų kaip asmenybės ugdytojų erudiciją, lemtų jų prestižą visuomenėje ir skatintų gabiųjų pritraukimą. Toks kultūrinis išsilavinimas – esminė sąlyga mokytojams tapti veiksmingais Lietuvos kultūros tradicijos laidininkais ir aktyvių jos kūrėjų ugdytojais. Dar neturime sutelktos mokytojų bendruomenės, dar tik pradeda formotis mokyklų bendradarbiavimo tinklai, kuriuose būtų dalijamasi patirtimi ir bendradarbiaujama siekiant kokybės. 87,5 proc. šalies mokytojų, ugdančių pagal bendrojo ugdymo programas, sudaro moterys, tad tokia padėtis ne visada palanki visapusiškai ugdyti vaikus ir jaunimą.

12. Pirmajam Strategijos tikslui pasiekti numatomos veiklos kryptys (uždaviniai):

12.1. Motyvuoti gabius jaunos žmones rinktis karjerą formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigose. Užtikrinti besimokančiųjų psichologinius poreikius atitinkančią lyčių dermę tarp mokytojų, dirbančių pagal bendrojo ugdymo programas. Skatinti mokslininkus išitraukti į bendrąjį ugdymą ir teikti naujausias žinias.

12.2. Išplėtoti aukštos kokybės, naujausias žinias integruojančias švietimo ir ugdymo kryptų studijas, kurios suteiktų absolventams platų kultūrinį akiratį ir galimybę mokytis kelis dalykus arba atlikti kelis pedagoginius vaidmenis.

12.3. Stiprinti motyvaciją suteikiant galimybių mokytojams ir dėstytojams nuolat tobulinti kvalifikaciją plečiant kultūrinį akiratį ir įsisavinti pedagoginių funkcijų spektrą. Sudaryti galimybę ilgai dirbantiems aktyviems mokytojams grįžti vienam semestriui į studijas aukštojoje mokykloje.

12.4. Katalizuoti nuolatinę pozityvios patirties perėmimą ir dalijimąsi tarp dėstytojų bei formaliojo ir neformaliojo švietimo mokytojų, skatinti mokytojų bei dėstytojų judumą šalyje ir tarptautiniu mastu bei kitas švietimo idėjų apytakos formas.

12.5. Realių sėkmės istorijų sklaida ir akademinio sąžiningumo skatinimu stiprinti visuomenės pasitikėjimą švietimo sistema, mokytojais ir dėstytojais bei jų pasitikėjimą savimi.

13. Antrasis Strategijos tikslas – įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną.

13.1. Švietimo vadyba turi tapti racionalesne ir labiau bendruomenine. Pastaruoju metu nemažai padaryta mažinant mokyklų reguliavimą teisės aktais, suteikiant mokykloms daugiau savarankiškumo (autonomijos) priimti įvairius sprendimus. Tačiau bendra teisės aktų apimtis išlieka gana didelė, bendrojo ugdymo mokyklose dėl ilgą laiką vyravusių griežtų valdymo reikalavimų ir kontrolės stokojama pasitikėjimo savimi, linkstama apsidrausti. Menkai bendradarbiaujama mokyklų bendruomenėse įtraukiant mokinius, tėvus, socialinius partnerius, nepasikliaujama iš visuomenės kylančiu užsakymu, daugiau orientuojamasi į aukštesnės vadovybės pavedimus. Tai neleidžia mokyklose sukurti solidarios bendruomeninės elgsenos įgūdžių, neformuoja priklausymo bendruomenei, tautai tapatybės, atsakomybės dėl tautos kultūros ir valstybės gyvenimo. Visa tai blokuoja kūrybiškumą įgyvendinant naujas idėjas, atsakomybės prisiėmimą, lyderystę ir dinamiškesnio savarankiško kokybės gerinimo galimybes. Mažai skiriama finansinės paramos savarankiškai tobulėti pasiryžusioms mokykloms ir savivaldybių administracijų švietimo tobulinimo projektams, neveiksmingi kiti bendruomenių ir vadovų pastangų pripažinimo bei skatinimo mechanizmai, stokojama finansavimo lankstumo. Nesukurtos mokyklų ir jų savininko teisės ir pareigos įgyvendinančių institucijų, dalyvių susirinkimų (savininkų) atskaitomybės bendruomenei formos.

13.2. Per pastarąjį dešimtmetį išpuoselėta švietimo duomenų surinkimo kultūra, dėl įgūdžių stokos menkai naudojama. Mažai užsakoma tyrimų, skirtų bendrosios švietimo politikos krypties pagrindimui nustatyti, vyrauja į konkrečias siauro arealo problemas nukreipti tyrimai. Tik dalyje švietimo sričių yra patikimo rezultatų matavimo tyrimų. Tyrimų išvadomis menkai naudojama priimant praktinius sprendimus dėl švietimo įstaigų bei švietimo sistemos grandžių veiklos gerinimo. Visuomenė mažai įtraukiama į švietimo kaitos gairių ir konkrečių naujovių svarstymą,

nėra reguliaraus dialogo tradicijos ir mechanizmų, neišplėtos viešosios konsultacijos ir visuomeniniai susitarimai dėl permainų krypčių ir jų įgyvendinimo modelių.

13.3. Gebėjimų vertinimo sąranga neatitinka mokymosi visą gyvenimą realijų ir neskatina laipsniškai kaupti kompetencijų, nėra adekvati dalies kompetencijų savasčiai, netampa saviugdės ir savikontrolės instrumentu.

13.4. Visuomenė mažai žino naujausius ugdymo tikslus, siekiamas išugdyti kompetencijas, įteisintas oficialiuose dokumentuose, nes silpnai įtraukiama į jų formavimą. Vyrauja nuomonė, kad reikalingų kompetencijų, ypač susietų su kūrybiškumu, technologiniais praktiniais žinių pritaikymo gebėjimais, bendravimu, verslumu, organizuotumu ir t.t., neugdama arba neišugdama, nes nesama šių kompetencijų įvertinimo ir pripažinimo mechanizmų.

14. Antrajam Strategijos tikslui pasiekti numatomos veiklos kryptys (uždaviniai):

14.1. Tobulinti švietimo reguliavimą atveriant kelius institucijų organizacinei įvairovei, orientuojantis į subsidiarumo ir socialinės bendrystės principus suteikti daugiau teisių ir atsakomybės mokyklų savininko teises ir pareigas įgyvendinančioms institucijoms, dalyvių susirinkimams (savininkams) bei pačioms mokykloms. Suformuoti mokyklų savininko teises ir pareigas įgyvendinančių institucijų, dalyvių susirinkimų (savininkų) ir mokyklų atskaitomybės visuomenei ir paslaugų gavėjams mechanizmus, greta žinių (kiekybinių) išryškinančius kompetencijos (kokybinius) pasiekimus, numatyti metinės pažangos, kurios centre būtų ugdomųjų pasiekimai, skelbimą. Skatinti visuomenę reikšti nuomonę apie švietimo kokybę ir daryti jai poveikį.

14.2. Mokyklų tiksluose ir švietimo sistemos struktūroje derinti vienodų galimybių visiems teikimą ir siekį skatinti asmenis bei organizacijas orientuoti į aukščiausius rezultatus. Pašalinti ribojimus švietimo turinio įvairovei, atveriant daugiau erdvės mokinių, tėvų ir socialinių partnerių iniciatyvoms. Visais švietimo lygiais įtvirtinti detalaus kriterinio kaupiamojo vertinimo sistemą kaip besimokančiojo pasiekimų savikontrolės būdą.

14.3. Kokybės valdymo savireguliacijos diegimu ir personalo pastangomis organizacijos tikslams pasiekti stiprinti veiklos ir teikiamų paslaugų kokybę. Užtikrinti, kad institucijos visapusiškai naudotų integruotas informacines valdymo sistemas.

14.4. Sustiprinti esamos situacijos vertinimo bei rengiamų sprendimų poveikio išankstinio vertinimo gebėjimus ir kokybę. Organizuoti tyrimais ir naujausiomis žiniomis remtus susitarimus dėl bendrųjų švietimo rezultatų kokybės turinio.

15. Trečiasis Strategijos tikslas – maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo neformaliojo švietimo aprėptį suteikti mokiniams bei studentams palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius.

15.1. Anksti iš švietimo sistemos pasitraukia mažiau kaip 9 proc. Lietuvos jaunimo (esame geriausiųjų Europos Sąjungoje dešimtuokė), tačiau Lietuvos masteliu mokyklos nelankančių vaikų skaičiai kelia nerimą. Dalis tėvų ir mokinių nepatenkinti mokykloje vyraujančiu ugdymo stiliumi ir geidžia turėti švietimo sistemoje daugiau alternatyvų, nukreiptų į individualių gebėjimų ugdymą bei asmenybės tobulėjimą. Tai ypač aktualu socialinės atskirties rizikos grupėms, emigrantams, specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams, kurie sunkiai integruojasi bendrame besimokančiųjų sraute ir lieka anapus daugelio visuomeninių procesų. Vien formaliuoju ugdymo turiniu nesuteikiama pakankamai galimybių saviraiškai realizuoti, charakteriui ir tapatybei sukurti, tautinei savimonei rasti, kultūros kūrėjo vaidmeniui įsisąmoninti, kūrybos laisvei ir kūrybiškumui skleisti. Kultūrinės saviraiškos poreikis šiuo metu sukuria didžiulį spaudimą formaliajam švietimui, kuris dažnai nepajėgus atliepti visų poreikių ir lūkesčių nesukurdamas formalaus turinio perkrovos pavojaus.

15.2. Net gabūs vaikai kartais neranda priimtinos mokymosi formos. Tai aktualizuoja įtrauktis į švietimą ir alternatyvių mokymosi galimybių, ypač socializacijos, asmenybinio, kultūrinio ugdymo tikslais, uždavinius. Į neformalųjį švietimą menkai įtraukiami arba neįsitraukia muziejai, bibliotekos, kitos kultūros ir meno įstaigos bei kiti potencialūs neformaliojo švietimo teikėjai, pernelyg menkas dėmesys kreipiamas neformaliojo švietimo esamų ir potencialių teikėjų pedagoginei kvalifikacijai. Vaikai turi per mažai galimybių naudotis instituciniu ikimokykliniu

ugdymu. Neišplėtotos neformalaus akademinio bendravimo bei lavinimosi formos ir infrastruktūra (studijų miesteliai).

16. Trečiajam Strategijos tikslui pasiekti numatomos veiklos kryptys (uždaviniai):

16.1. Plėsti vaikų ir tėvų pasirinkimo galimybes bei didinti prieinamumą per neformaliojo švietimo finansavimo modelį „pinigai paskui vaiką“.

16.2. Turtinti neformaliojo švietimo mokymosi aplinką, plėsti neformaliojo švietimo paslaugų spektrą bei įvairovę, įskaitant kultūrinę saviraišką ir kūrybingumą, paramą savanorystės iniciatyvoms, organizuojant reguliarių dialogą dėl plėtos prioritetų.

16.3. Užtikrinti naudojimosi neformaliuoju švietimu pirmenybę socialinės atskirties ir rizikos bei specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų grupėms, siekiant socialinės atskirties įveikos ir gabių asmenų ugdymo dermės.

16.4. Gilinti formaliojo ir neformaliojo švietimo integralumą bei tarpusavio papildomumą.

17. Ketvirtasis Strategijos tikslas – sukurti paskatų ir sąlygų mokyti visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje:

17.1. Kylančios nedarbo ir emigracijos bangos meta iššūkį švietimui operatyviau reaguoti į pokyčius darbo rinkoje, padėti žmonėms greičiau susiorientuoti, atpažinti savo privalumus ir jais pasinaudoti ieškant darbo, gebėti rinktis perspektyvesnes karjeros kryptis, savarankiškai kurti verslą ir savo darbo vietą. Švietimas turi atverti galimybes bei siūlyti įvairias paslaugas, padedančias žmogui tobulinti gebėjimus remiantis profesinėmis kvalifikacijomis bei visapusišku savęs tobulinimu, įgyjant pasitikėjimo savo jėgomis, atsakomybės už save, bendruomenę, valstybę ir aplinką. Be viso to, tikėtinas nepasitikėjimas švietimu, kuris kelia nusivylimą savimi, valstybe, menkina asmenų ryšį su ja, destruktiviai veikia asmens savimonę ir tapatybę, skatina emigruoti. Valstybė privalo suteikti žmogui kitą galimybę savoje šalyje, padėti rasti naują vietą sociume ir išmokti naujų vaidmenų, įgyti naujų kompetencijų. Švietimas turi tapti suaugusiųjų keliu į bendruomeninį, socialinį, pilietinį, ekonominį gyvenimą ir pirmąją pagalbą priešus aklavietę, kilus atskirties pavojams.

17.2. Lietuvos suaugę gyventojai (25–64 metų) pastaruoju metu vis aktyviau mokosi lavindami tiek savo profesinius, tiek asmeninius gebėjimus, bet suaugusiųjų švietimo sritis tebelieka nepakankamai išplėta bendrame šalies švietimo kontekste. Nuolatinis suaugusiųjų mokymasis vis dar nėra populiarus. Stokojame įstaigų, kurias galėtume vadinti mokymosi visą gyvenimą mokykla, kurios trauktų dėmesį ir būtų žinomos kaip vieta, kur galima ateiti ir nuolat gauti švietimo pagalbą. Mokymosi visą gyvenimą institucinė sąranga labiau orientuota į formaliojo švietimo teikimą, fragmentiškas neformaliojo suaugusiųjų švietimo finansavimas, lanksčių, vartotojų poreikius atitinkančių suaugusiųjų neformaliojo švietimo programų trūkumas įvairių lygmenų švietimo įstaigose, įvairiais būdais įgytų kompetencijų formalizavimo galimybių bei suaugusiųjų mokymosi motyvacijos stoka stabdo šalies pažangą ir gebėjimus reaguoti į sumanios visuomenės kūrimo iššūkius.

17.3. Neformaliojo švietimo būdu arba darbo vietoje įgyta patirtis ir kompetencijos dažnai neturi savo formalios išraiškos, todėl nepripažįstamos darbdavių – nėra galimybių jas pademonstruoti ieškant darbo.

17.4. Suaugusiųjų mokymesi reikia pereiti prie mokymosi rezultatais grindžiamos politikos, kur pagrindinis vaidmuo tektų besimokančiajam nepriklausomai nuo jo mokymosi konteksto ar amžiaus: darbe, namie, bendruomenėje, savarankiškai ar švietimo įstaigoje, kuri suteiktų jam naujų ekonominio konkurencingumo, socialinio saugumo ir gyvenimo kokybės galimybių.

18. Ketvirtajam Strategijos tikslui pasiekti numatomos veiklos kryptys (uždaviniai):

18.1. Skatinti mokymosi visą gyvenimą paslaugų kokybę bei įvairovę pagal ūkio bei visuomenės poreikį ir veiklą tęstinumo potencialą bei kurti lanksčią prieinamumo sistemą, stiprinti kultūros įstaigų galimybes teikti švietimo paslaugas.

18.2. Organizuoti edukacinę pilietinę veiklą, asmenybės saviugdą visoje šalyje, plėtoti įvairias jos organizacines formas, skatinti mokinius ir studentus vienijančių vietinių ir nacionalinių organizacijų stiprėjimą.

18.3. Stiprinti motyvaciją mokyti susiejant mokymąsi visą gyvenimą su besimokančiųjų pasirinkimais, įvedant mokymosi visą gyvenimą krepšelį. Plėtoti mokymosi visą gyvenimą bei darbo patirties integralumą, ypač per praktikas, suaugusiųjų pameistrystę ir profesinį mokymą darbo vietose. Sukurti ir pradėti taikyti įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų (kvalifikacijų) vertinimo ir pripažinimo sistemą.

18.4. Įgalinti asmenims savarankiškai valdyti karjerą teikiant individualizuotas įvairių formų paslaugas realioje ir virtualioje aplinkoje, plečiant tam reikalingus gebėjimus ir galimybes, ugdant svarbias kompetencijas, formuojant gyvenimo kelio (karjeros) rinkimosi sąmoningumą bei ugdymosi tęstinumą. Inicijuoti ir remti kokybišką specialybių bei profesijų, ypač perspektyviausių, populiarinimą.

19. Strategijos tikslų įgyvendinimas bei veiklos krypčių realizavimas vyks lygiagrečiai su švietimo turinio bei ugdymo proceso kaita. Siekiant švietimo sistemą orientuoti į kūrybiškumo, pilietiškumo ir lyderystės ugdymą visuose švietimo lygmenyse bus sukurtos kūrybiškumui, ieškojimui ir tobulėjimui atviros mokymosi programos, švietimo sėkmė matuojama per asmenybės kaitą atsiskleidžiančius mokymosi rezultatus, kurių matavimui bus plačiai pasitelktas įsivertinimas.

20. Lituanistinį švietimą numatoma įtvirtinti kaip humanistinio ugdymo – bendrųjų kultūrinių kompetencijų lavinimo, kūrybingo asmens bei visuomenės ugdymo – pagrindą. Numatoma užtikrinti humanitarinio išsilavinimo pagrindus visose Lietuvos aukštosiose mokyklose.

III. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS IR ATSAKOMYBĖ

21. Strategija, būdama ilgos trukmės planavimo dokumentas, numato švietimo tobulinimo ateityje prioritetines kryptis. Atsižvelgiant į tai, kad švietimo tobulinimas apima horizontalius procesus, pasireiškiančius keliuose valstybės valdymo srityse, Strategijai įgyvendinti asignavimai ir atsakingos institucijos planuojamos pirmiausia Nacionalinėje pažangos programoje. Konkrečias priemones Strategijos tikslams ir uždaviniams įgyvendinti numato Švietimo ir mokslo ministerija ir kitos Nacionalinėje pažangos programoje atitinkamiems uždaviniams įgyvendinti numatytos institucijos savo strateginiuose veiklos planuose. Įgyvendinimo praktikoje prireikus geresnio koordinavimosi Švietimo ir mokslo ministerijos teikimu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės sprendimu gali būti parengtas vienas arba keli tarpinstituciniai veiklos planai arba ministrų sprendimu veiksmų planai atskiriems Strategijos tikslams įgyvendinti.

22. Strategijos įgyvendinimo priežiūrą atliks Lietuvos Respublikos Seimas (pusiaukelės įvertinimas), Lietuvos švietimo taryba (kasmetė analizė) ir švietimo ir mokslo ministro sudarytas Strategijos įgyvendinimo stebėsenos komitetas (nuolatinė stebėseną).

23. Švietimo ir mokslo ministerija bendradarbiaudama su švietimo bendruomenės socialiniais partneriais sukviest atvirą strategijos įgyvendinimo forumą, kuriame nuolat bus diskutuojama dėl ugdymo turinio tobulinimo, siūlomi turinio kaitos būdai bei kryptys, būdai, kaip geriau galėtų bendradarbiauti mokytojai ir mokslininkai, dėstytojai ir darbdaviai, kitos visuomenės grupės identifikuodami artimiausius švietimo permainų prioritetus bei tobulindami švietimo turinį.

24. Strategijos įgyvendinimui nukreipiami Švietimo ir mokslo ministerijai skiriami valstybės biudžeto asignavimai (įskaitant Europos Sąjungos paramą, išskyrus asignavimus moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai), panaudojami kitų asignavimų valdytojų ištekliai, pritraukiamos kitų fizinių ir juridinių asmenų lėšos.

25. Strategija siekiama solidarios, veiklios ir besimokančios visuomenės, todėl visi suinteresuoti fiziniai ir juridiniai asmenys, visuomenės grupės ir jėgos matomos kaip Strategijos įgyvendintojai, o jų bendradarbiavimą koordinuoja Švietimo ir mokslo ministerija.

Siūlymus, komentarus, pastabas galite siūsti el. p.: Jurate.Vosvyte-Abromaitiene@smm.lt

Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos
1 priedas

STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO RODIKLIAI IR SIEKINIAI

Eil. Nr.	Tikslai	Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Būklė (metai)	Siekiny 2017 m.	Siekiny 2022 m.
1	STRATEGIJOS TIKSLAS: paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį	Save įdarbinančių 25–64 metų asmenų dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)	6,5 (2010)	8,5	11
2		Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo PISA lygį, dalis, proc. (OECD)	skaitymas 45,6 matematika 47,7 gamtos mokslai 54,1 (2009)	Visoms pasiekimų sritims ne mažiau kaip 47	Visoms pasiekimų sritims ne mažiau kaip 50
3		Mokinių, nepasiekiančių 2 (iš 6) tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo PISA lygio, dalis, proc. (OECD)	skaitymas 24,3 matematika 26,3 gamtos mokslai 17,0 (2009)	Visoms pasiekimų sritims iki 20	Visoms pasiekimų sritims iki 15
4		25–64 metų asmenų, turinčių bent vidurinę išsilavinimą, dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)	92,9 (2011)	92	92
5		30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą, dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)	45,4 (2011)	44	44
6		Lietuvos aukštųjų mokyklų, patenkančių į ARWU (Akademinio pasaulio universitetų reitingo, angl. „Academic Ranking of World Universities“) 500-ą, skaičius (ARWU)	0 (2011)	1	2
7		Iš Bolonijos proceso regiono atvykstančių ir į ten išvykstančių laikinai studijuoti studentų skaičiaus santykis Lietuvai (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)	0,09 (2009)	0,3	0,6
8		Tinkamu tempu gerėjančių Strategijos rodiklių dalis, proc. (visi)	0	70	100
9		15–24 metų asmeniui vidutiniškai tenkantis narysčių asociacijose, klubuose ir pan. skaičius (Lietuvos Respublikos švietimo ministerijos užsakomas ištyrimas)	0,6 (ekspert.)	0,8	1

Eil. Nr.	Tikslai	Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Būklė (metai)	Siekiny 2017 m.	Siekiny 2022 m.
10	1. Pasiiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai	Įstojusių į Švietimo ir ugdymo krypčių grupės programos universitetuose minimalaus konkursinio balo skirtumas nuo įstojusių į populiariausios grupės (teisės studijų) programos, proc.	27 (2011)	12	10
11		Vyrų mokytojų, dirbančių pagal pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos, dalis, proc.	12,4 (2011)	17	20
12		Grižusių studijuoti bent 1 semestriui mokytojų dalis, proc.	0	7	20
13		Mokytojų, kurie per pastaruosius 5 metus mokėsi bent 1 mėnesio trukmės arba 6 kreditų apimties stažuotėje, dalis, proc. (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)	0	16	20
14		Bendrojo ugdymo mokytojų stažo vidurkis, metais (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)	22 (2011)	20	18
15		30–49 metų amžiaus universitetų dėstytojų dalis, proc.	53,0 (2010)	55	60
16		30–49 metų amžiaus kolegijų dėstytojų dalis, proc.	51,3 (2010)	55	60
17		2. Įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną	15–29 metų jaunimo pilietinės galios indeksas, balais (Pilietinės visuomenės institutas „Civitas“)	38,9 (2010)	45
18	Universitetų ir verslo bendradarbiavimas, balais (Pasaulio ekonomikos forumas)		4,2 (2010)	4,3	4,5
19	Per 2 mėnesius nė karto patyčių nepatyrusių mokinių dalis, proc. (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos užsakomas ištyrimas)		44,6 (2011)	50	70
20	Pažangos ataskaitas paskelbusių mokyklų dalis, proc. (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)		1,3 (2011)	50	100
21	Švietimo pažangos ataskaitas paskelbusių savivaldybių dalis, proc. (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)		0 (2011)	50	100
22	Studijų programų, akredituotų 6 metams, dalis nuo visų akredituotų programų, proc. (SKVC – Studijų kokybės vertinimo centras)		47 (2011)	60	80
23	Valdymo informacines sistemas turinčių ir naudojančių švietimo įstaigų dalis, proc. (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)		nėra duomenų	80	100
24	Iš privačių šaltinių gautos lėšos švietimo įstaigoms kaip švietimo biudžeto dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)		11 (2009)	12,5	14
25	Privačios išlaidos švietimui kaip BVP dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)		0,66 (2009)	0,7	0,8

Eil. Nr.	Tikslai	Vertinimo rodiklis, matavimo vienetas (duomenų šaltinis)	Būklė (metai)	Siekinys 2017 m.	Siekinys 2022 m.
26	3. Maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo neformaliojo švietimo aprėptį suteikti mokiniams bei studentams palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir tenkinti specialiuosius ugdymosi poreikius	Ikimokyklinio ugdymo (0 lygmuo) bruto mokymosi aprėptis, proc. (Lietuvos statistikos departamentas)	72,4 (2011)	80	90
27		Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)	78,3 (2010)	85	95
28		Neformaliojo švietimo paslaugomis mokykloje ir kitur pasinaudojančių vaikų dalis, proc. (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)	≈25 (2010 eksp.)	60	100
29		Neformaliojo švietimo krepšelio ir formaliojo švietimo krepšelio dydžio santykis, proc. (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija)	0 (2012)	40	60
30		Vidutinis neformaliojo švietimo valandų skaičius vienam mokiniui/studentui per savaitę (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)	nėra duomenų	3	5
31		Specialiosiose mokyklose besimokančių vaikų dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)	1,2 (2009)	0,8	0,5
32		Visuomenės dalis, mananti, kad vaizduotė yra viena iš svarbiausių savybių, kurią vaikas turi įgyti namie, proc. (Europos vertybių tyrimas)	6 (2008)	10	20
33		4. Sukurti paskatų ir sąlygų mokytis visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje	Mokymosi visą gyvenimą lygis 25–64 metų amžiaus grupėje, proc. (Lietuvos statistikos departamentas)	5,9 (2011)	8
34	18–24 metų jaunimo, neturinčio vidurinio išsilavinimo ir nebelankančio mokyklos, dalis, proc. (Lietuvos statistikos departamentas)		7,9 (2011)	8,9	8,9
35	25–34 metų asmenų, kurie mokosi pagal formaliojo švietimo programas, dalis, proc. (Europos Sąjungos statistikos tarnyba „Eurostat“)		6,9 (2011)	7,5	8,5
36	15–24 metų asmenų nedarbo lygis, proc. (Lietuvos statistikos departamentas)		32,9 (2011)	20	10
37	Pripažintų kvalifikacijų skaičius per metus 10000 gyventojų (ŠVIS – Švietimo valdymo informacinė sistema)		nėra duomenų	5	10